

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Uplatňovanie ľudských práv vo vyučovacom procese

Štátna školská inšpekcia (ŠŠI) v súlade s plnením úloh Národného plánu výchovy k ľudským právam na roky 2005 – 2014 kontrolovala v stredných školách v novembri 2008 až v januári 2009 uplatňovanie ľudských práv vo vyučovacom procese. Cieľom inšpekcií bolo v 52 stredných školách posúdiť formou hospitácií vo vybraných predmetoch kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu z hľadiska uplatňovania zásad humanistického prístupu vo výchove a vzdelávaní.

Výchova k ľudským právam v stredných školách tvorí neoddeliteľnú súčasť výchovno-vzdelávacích aktivít smerujúcich k celkovému rozvoju osobnosti žiaka, k utváraniu pozitívnych medziľudských vzťahov medzi učiteľom a žiakmi i medzi žiakmi navzájom. Poznatky, vedomosti a zručnosti osvojené v základnej škole si žiaci prehlbujú, zdokonaľujú najmä na aplikačnej úrovni prostredníctvom vlastného prežívania a skúsenosti.

V 52 stredných školách (38 štátnych, 6 cirkevných a 8 súkromných) sa celkovo vykonalo 1 291 hospitácií, z toho na gymnáziách 647 a v stredných odborných školách 644 hospitácií. V kontrolovaných školách bolo 140 tried a navštevovalo ich 20 765 žiakov, z toho bolo 422 žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (263 zo sociálne znevýhodneného prostredia a 6 intelektovo nadaných žiakov).

Uplatňovanie ľudských práv vo vyučovacom procese na gymnáziách

Na 26 gymnáziách (tabuľka č. 1 a 2) sa 647 hospitácií uskutočnilo v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, matematika, fyzika, chémia, biológia, geografia, informatika, dejepis, jazyk národností, cudzí jazyk, slovenský jazyk a slovenská literatúra, programovanie, telesná, občianska a etická výchova.

Tabuľka č. 1 *Prehľad o počte gymnázií v krajoch SR*

kraj	počet škôl	gymnázia					
		z toho			vyučovací jazyk	sídlo	
		štátne	cirkevné	súkromné	maďarský	mesto	vidiek
Bratislavský	2	2	0	0	0	2	0
Trnavský	1	0	1	0	0	1	0
Trenčiansky	5	4	0	1	0	5	0
Nitriansky	3	3	0	0	1	3	0
Žilinský	2	1	1	0	0	2	0
Banskobystrický	5	3	1	1	1	5	0
Prešovský	4	2	2	0	0	4	0
Košický	4	2	1	1	1	4	0
SR	26	17	6	3	3	26	0

Tabuľka č. 2 *Prehľad o počte tried a žiakov gymnázií v krajoch SR*

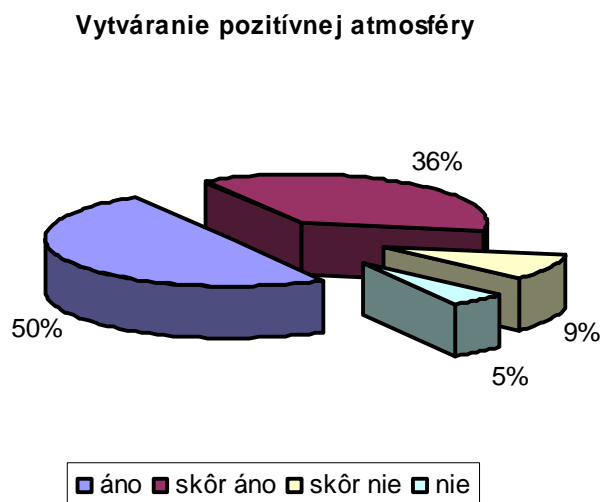
kraj	počet					
	G	tried	žiakov	z toho žiaci so ŠVVP	z toho žiaci zo SZP	
					IND	
Bratislavský	2	35	994	0	0	0
Trnavský	1	4	90	7	0	0
Trenčiansky	5	88	2 303	16	0	0
Nitriansky	3	55	1 476	10	0	6
Žilinský	2	16	501	0	0	0
Banskobystrický	5	72	1 828	76	76	0
Prešovský	4	49	1 227	3	0	0
Košický	4	45	1 254	29	19	0
SR	26	364	9 673	141	95	6

Atmosféra vyučovania

K pozitívnym stránkam vyučovania a učenia sa patril priaznivý socioemočný charakter atmosféry, ktorú učitelia vytvárali na väčšine sledovaných hodín. Pozitívne ovplyvňovali správanie a vyjadrovanie žiakov prívetivým oslovovaním, vystupovaním, prejavovaním empatie a rovnocenným prístupom k jednotlivcom. Mali kultivovaný prejav, snažili sa o vytvorenie vzájomnej spolupráce. Žiaci sa prejavovali spontánne, boli primerane otvorení vo svojom konaní, ich správanie si nevyžadovalo prijatie opatrení na posilnenie disciplíny. Učitelia akceptovali vyjadrenia žiakov, spravidla neiniciovali o nich diskusiu, ani vtedy keď výroky, postoje či názory boli buď vecne nesprávne alebo v rozpore so všeobecne uznávanými spoločenskými hodnotami. V prípade chybných odpovedí nerobili zahanbujúce komentáre. Len ojedinele ironizovali žiakov, alebo prejavovali k niektorým žiakom kvalitatívne odlišný vzťah. Niekde absentovala pozitívna reakcia na prezentáciu názorov žiakov, či ich písomného, ústneho alebo grafického prejavu. Učitelia žiakov málo povzbudzovali, zriedkavo oceňovali ich pokrok vzhľadom na predchádzajúce výkony. Prvky direktívneho riadenia v línii učiteľ – žiak sa objavovali ojedinele (graf č. 1).

Ako mimoriadne pozitívny príklad formovania tolerantnej triednej a školskej society možno uviesť výchovu a vzdelávanie žiakov inej konfesijnej príslušnosti v prostredí majoritnej komunity v katolíckej škole v Trnavskom kraji.

Graf č. 1 *Vytváranie pozitívnej atmosféry*

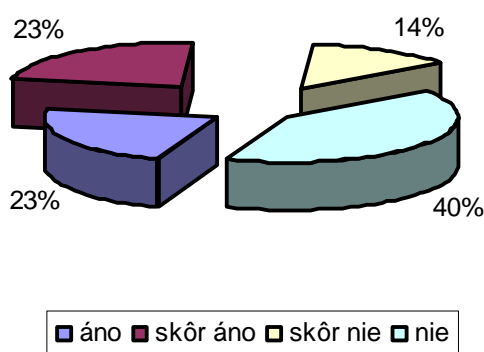
Rozvíjanie personálnych a interpersonálnych kompetencií žiakov

Sociálne kompetencie žiakov neboli vo výchovno-vzdelávacom procese cieľavedome a systematicky rozvíjané. Takmer na polovici sledovaných vyučovacích hodín nemali žiaci možnosť upevniť a precvičiť si už osvojené sociálne zručnosti. Učitelia uprednostňovali frontálne metódy a formy práce (práca s knihou, výklad, rozhovor), zameriavali sa najmä na sprostredkovanie poznatkov, faktov, informácií. Ojedinele uplatnili metódy vyučovania rozvíjajúce kritické myslenie a sociálne zručnosti. Len na 160 hodinách, čo predstavuje 20 %, vytvárali učitelia vhodné príležitosti na prejavovanie emocionálnych postojov žiakov a na podporovanie vzájomnej komunikácie. Žiaci takto usmerňovaní vedeli osvojené sociálne zručnosti prejavovať, mali sebaisté vystupovanie, vzájomne sa akceptovali, aktívne vyjadrovali svoje názory, postoje a skúsenosti. Pri práci vo dvojiciach alebo v skupinách komunikovali medzi sebou, radili sa a väčšinou si i navzájom pomáhali (graf č. 2).

Dobre vytvorené podmienky pre rozvíjanie sociálnych zručností žiakov boli na hodinách telesnej výchovy a cudzích jazykov. Na hodinách matematiky, fyziky, chémie, biológie, geografie, dejepisu prevládala frontálna činnosť, žiaci mali pomerne málo možností komunikovať vo dvojiciach, v skupinách, nevykonávali činnosti, ktoré by si vyžadovali vzájomnú kooperáciu. Učitelia na hodinách slovenského jazyka a literatúry poskytovali žiakom málo príležitostí na prejavovanie hodnotových a emocionálnych postojov (napríklad pri analýze umeleckých textov). Na vyučovacích hodinách nosného predmetu výchovy k ľudským právam, náuky o spoločnosti, neuplatňovali participatívne a interaktívne metódy vyučovania, ako nástroj rozvíjania sociálnych zručností a psycho-sociálnych schopností žiakov.

Graf č. 2 Rozvíjanie personálnych a interpersonálnych kompetencií žiakov

Rozvíjanie personálnych a interpersonálnych kompetencií žiakov

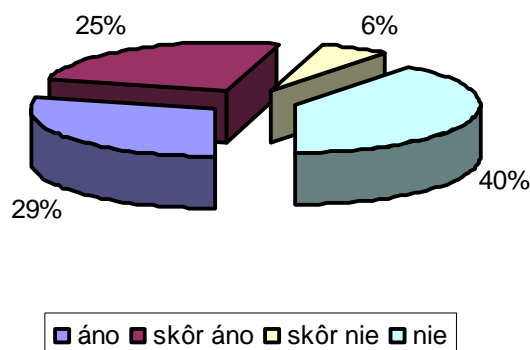
Rozvíjanie praktických návykov a zručností žiakov

K stimulácii učebnej činnosti žiakov využívali učitelia na väčšine sledovaných hodín základné učebné pomôcky (učebnica, učebné texty, mapy, tabuľky, meradlá a pod.), menej uplatňovali pomôcky, ktorých účelom je zrealizovať abstraktné predstavy o predmetoch a javoch. Slabou stránkou vyučovacích hodín bolo využívanie informačno-komunikačných technológií. Úlohy, ktoré by si vyžadovali ich využitie, zadávali len na 10 % z celkového počtu 647 sledovaných hodín.

Praktické návyky a zručnosti žiakov rozvíjali najmä na hodinách anglického jazyka, nemeckého jazyka, fyziky, telesnej výchovy, na laboratórnych a praktických cvičeniach. Žiakov viedli k správnym postupom pri práci, k dodržiavaniu pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia (graf č. 3).

Graf č. 3 Rozvíjanie praktických návykov a zručností žiakov

Rozvíjanie praktických návykov a zručností žiakov

Učítelia v malej miere diferencovali úlohy a činnosti s ohľadom na rozdielne vzdelávacie potreby žiakov so zdravotným znevýhodnením. Ojedinele im poskytli možnosť používať kompenzačné pomôcky adekvátne druhu a miere ich hendikepu. Žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami umožnili dlhšie pracovať na zadaných úlohách.

Žiaci neboli k dodržiavaniu pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia a životného prostredia systematicky vedení. Učítelia ich len ojedinele upozorňovali na nesprávne sedenie, na bezpečné používanie niektorých pomôcok, dodržiavanie hygienických zásad.

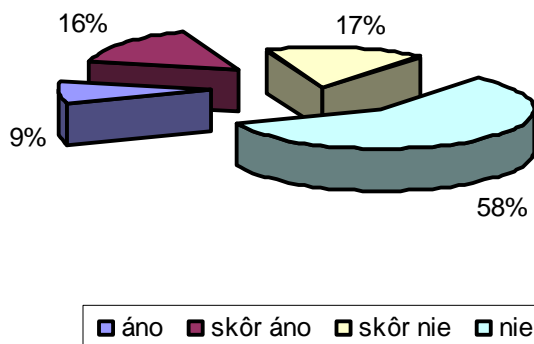
Väčšina učiteľov rešpektovala prirodzené správanie žiakov. Niektorí nie vždy náležite reagovali na porušenie dohodnutých pravidiel správania. Udržiavaniu poriadku v triedach a starostlivosti o estetizáciu prostredia bola venovaná primeraná pozornosť.

Rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov

Oblasť rozvíjania personálnych a sociálnych kompetencií žiakov vo vyučovacom procese mala výrazné nedostatky (graf č. 4). Zanedbávanie zdôvodňovania klasifikácie pri formálnom hodnotení, chýbajúca konfrontácia výkonu žiaka s kritériami hodnotenia, dokonca i neznalosť kritérií hodnotenia, viedla k nespôsobilosti žiakov uskutočňovať objektívnu sebareflexiu. Niektorí učítelia hodnotili výkony žiakov neverbálne, bez použitia slovného hodnotiaceho výroku, ktorým by žiakovi vysvetlili, ako sa vyvarovať chýb, nedostatkov.

Graf č. 4 Rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov

Rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov

Žiaci nevedeli hodnotiť nielen svoje vedomosti, schopnosti a zručnosti, ale ani výkony svojich spolužiakov. Učitelia rozvíjanie sebahodnotiacich procesov u žiakov zanedbávali, podcenili ich skutočný význam v procese formovania osobnosti žiaka.

Svoje názory, postoje a skúsenosti mohli a vedeli žiaci vyjadriť na 388 hodinách. Vystupovali zväčša so sebaistotou a sebadôverou. Žiaci, ktorým bolo umožnené pracovať vo dvojiciach alebo v skupinkách ovládali zásady tímovej práce, dokázali vzájomne komunikovať i kooperovať.

Uplatňovanie ľudských práv vo vyučovacom procese v stredných odborných školách

V 26 stredných odborných školách (tabuľka č. 3 a 4) sa zrealizovalo 589 hospitácií na všeobecných predmetoch (slovenský jazyk a literatúra, matematika, fyzika, chémia, biológia, geografia, informatika, dejepis, jazyk národností, cudzí jazyk, slovenský jazyk a slovenská literatúra ...) a na odborných predmetoch (strojárskych, elektrotechnických, hutníckych, ekonomických ...). Na praktickom vyučovaní (odborný výcvik, prax) sa vykonali hospitácie na 55 vyučovacích jednotkách.

Tabuľka č. 3 *Prehľad SOŠ v krajoch SR*

stredné odborné školy							
kraj	počet škôl	z toho			vyučovací jazyk	sídlo	
		štátne	cirkevné	súkromné	maďarský	mesto	vidiek
Bratislavský	4	4	0	0	0	3	1
Trnavský	5	4	0	1	1	4	1
Trenčiansky	4	3	0	1	0	4	0
Nitriansky	1	1	0	0	1	1	0
Žilinský	3	3	0	0	0	3	0
Banskobystrický	2	1	0	1	0	2	0
Prešovský	0	0	0	0	0	0	0
Košický	7	5	0	2	2	7	0
SR	26	21	0	5	4	24	2

Tabuľka č. 4 *Prehľad o počte tried a žiakov SOŠ v krajoch SR*

kraj	počet					
	SOŠ	tried	žiakov	z toho žiaci so ŠVVP	z toho žiaci	
					zo SZP	IND
Bratislavský	4	58	1 554	39	2	0
Trnavský	5	92	2 206	62	10	0
Trenčiansky	4	5	1 144	47	46	0
Nitriansky	1	19	451	0	0	0
Žilinský	3	72	1 812	0	0	0
Banskobystrický	2	21	410	39	39	0
Prešovský	0	0	0	0	0	0
Košický	7	95	1 951	94	71	0
SR	26	362	9 528	281	168	0

Atmosféra vyučovania

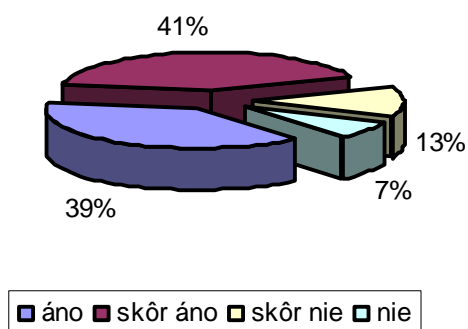
Učitelia na väčšine vyučovacích hodín teoretických predmetov výrazne vytvárali a podporovali pozitívnu pracovnú atmosféru (graf č. 5). Pristupovali k žiakom rovnako, s porozumením, boli srdeční a empatickí, akceptovali právo žiakov na omyl, nemali odsudzujúce komentáre pri nesprávnej odpovedi. Menej podnecovali žiakov k vyjadrovaniu vlastných názorov a skúseností. Oceňovali pokroky žiakov, v prípade potreby im poskytli individuálnu pomoc pri riešení problémov.

Rešpektovali vyjadrovanie žiakov najmä pozorným počúvaním a umožnením dokončenia prejavu. Dbali na dodržiavanie schválených pravidiel správania. Správanie žiakov voči vyučujúcim i sebe navzájom bolo prevažne zdvorilé.

Majstri odbornej výchovy vytvorili v skupinách praktického vyučovania vhodnú priaznivú pracovnú atmosféru (graf č. 6). Dostatok priestoru venovali posilňovaniu sebadôvery žiakov, ako motiváciu pre ich napredovanie využívali verbálne hodnotenie. Vzťahy medzi majstrami odbornej výchovy a žiakmi, medzi žiakmi vzájomne, boli založené na rešpekte a demokracii.

Graf č. 5 Vytváranie pozitívnej atmosféry na hodinách teoretického vyučovania

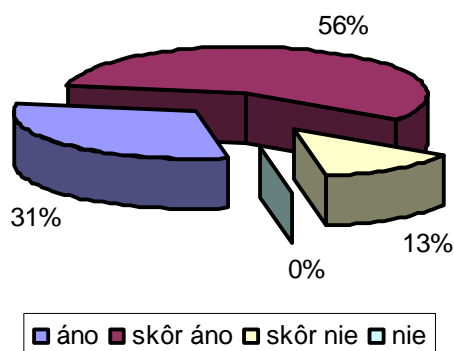
Vytváranie pozitívnej atmosféry na hodinách teoretického vyučovania

Majstri odbornej výchovy poskytovali žiakom individuálnu pomoc, oceňovali ich pokroky a v rámci dialógov podporovali medzi nimi solidaritu. Vzdelávacie potreby jednotlivcov zohľadňovali niektorí zadávaním diferencovaných úloh. Rôznymi formami hodnotenia motivovali žiakov a povzbudzovali ich k lepším výkonom a kvalitnejšej práci. Žiaci na odbornom výcviku i praxi prejavovali záujem o získavanie zručností a osvojovanie si poznatkov.

Graf č. 6 Vytváranie pozitívnej atmosféry na hodinách praktického vyučovania

Vytváranie pozitívnej atmosféry na hodinách praktického vyučovania

Rozvíjanie personálnych a interpersonálnych kompetencií žiakov

Uplatňovanie ľudských práv sa z hľadiska vyučovania učiteľom najvýraznejšie prejavilo v oblasti atmosféry vyučovania, najmenej v oblasti rozvíjania interpersonálnych kompetencií žiakov (graf č. 7). Na 184 hodinách (zo 644 sledovaných hodín) učitelia teoretických predmetov a majstri odbornej výchovy podporovali vzájomnú komunikáciu žiakov. Úlohy

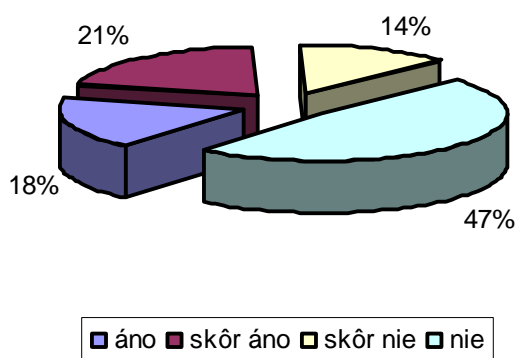
vyžadujúce si vzájomnú spoluprácu a pomoc žiakov pri párovej alebo tímovej práci zadali učitelia na 222 hodinách, vrátane majstrov odbornej výchovy a učiteľov praxe.

Priestor na vyjadrovanie hodnotových a emocionálnych postojov žiakov bol predovšetkým vytváraný na hodinách predmetov spoločensko-vedného charakteru, menej na hodinách predmetov technického charakteru. Žiaci pri riešení vecných problémov prejavovali vlastné stanovisko, ktoré ale často nebolo podložené logickými argumentmi, chýbala schopnosť identifikácie problémov, odhadu dôsledkov navrhnutých riešení. Rozvíjanie schopnosti kriticky myslieť bolo nedostatočné. Na hodinách prevažovali úlohy orientované na činnosť jednotlivca. Ak aj boli žiakom zadané úlohy, pri riešení ktorých sa uplatnili kolektívne formy práce, bolo zjavné, že skupina skôr pracuje ako náhodne vytvorené združenie jednotlivcov, ktorí nevedia vzájomne efektívne komunikovať a spolupracovať.

Žiaci, ktorých učitelia viedli k práci v tíme, vedeli pracovať vo dvojiciach a v skupinách i vzájomne spolupracovať, dokázali vyjadriť svoje názory, postoje a skúsenosti. Rozvíjanie sociálnych kompetencií z hľadiska vyučovania učiteľom patrilo celkove k slabým stránkam vyučovacieho procesu v stredných odborných školách.

Graf č. 7 Rozvíjanie personálnych a interpersonálnych kompetencií žiakov

Rozvíjanie personálnych a interpersonálnych kompetencií žiakov

Rozvíjanie praktických návykov a zručností žiakov

Upevňovanie praktických návykov a zručností žiakov bolo zamerané na prehĺbovanie uvedomelej študijnej morálky, kladného vzťahu k práci najmä pri samostatných úlohách, pri práci s učebnicou a doplnkovými textami, ojedinele pri práci v skupinách a pri zadávaní domácich úloh. K dodržiavaniu správnych postupov pri práci boli žiaci vedení na väčšine sledovaných hodín odborných predmetov pri riešení zadaných úloh. Žiaci dokázali pracovať podľa pokynov učiteľov i samostatne.

Učebné a iné pomôcky sa využívali čiastočne v odborných predmetoch, ojedinele na hodinách slovenského jazyka a literatúry, cudzích jazykov a matematiky. Na väčšine hodín nebolo podporované využívanie informačno-komunikačných technológií a menej sa rozvíjali schopnosti a návyky žiakov samostatne vyhľadávať nové poznatky z rôznych zdrojov (tabuľky, grafy, schémy, odborné časopisy a pod.).

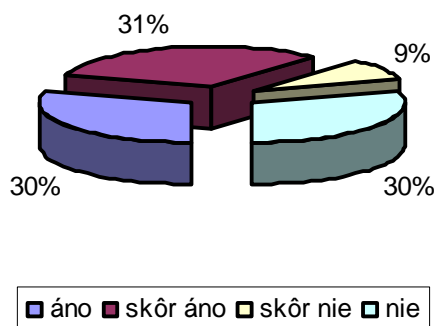
Obzvlášť výrazný bol proces rozvíjania zručností a praktických návykov na hodinách praktického vyučovania. Majstri odbornej výchovy zadávali žiakom úlohy, ktoré si vyžadovali vzájomnú spoluprácu a pomoc, podporovali praktickú aplikáciu a využitie skôr osvojených praktických zručností žiakov. Rozdielne pracovné tempo žiakov rešpektovali. Na hodinách odborného výcviku neboli zadávané úlohy diferencované z hľadiska zohľadňovania vzdelávacích potrieb jednotlivcov (graf č. 8).

Možnosť vzájomne si poradiť, pomôcť pri samostatnej činnosti alebo pri zadanej súbornej práci žiaci primerane využívali. Ich aktívna verbálna komunikácia bola na nižšej úrovni.

Odpovedali zväčša jednoslovné, nedokázali zdôvodniť súvislosti, argumentovať, prípadne používať správnu odbornú terminológiu. Cieľové zručnosti, ktoré spočívali v základnom ovládaní činností, získavali najmä pri cvičnej práci. Prezentované kompetencie žiakov v oblasti praktických návykov a zručností mali dobrú úroveň.

Graf č. 8 Rozvíjanie praktických návykov a zručností žiakov

Rozvíjanie praktických návykov a zručností žiakov

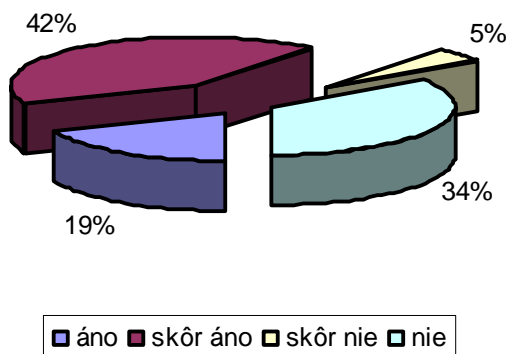

Majstri odbornej výchovy dodržiavali na vyučovaní zásadu od jednoduchého k zložitejšiemu a využívali medzipredmetové vzťahy. Väčšina žiakov dokázala pri praktickej činnosti účelne uplatňovať učebné pomôcky a nástroje (súčiastky, výkresy, pracovné nástroje, textílie, modely mechanizmov, meradlá, prístroje, stroje a pod.). Žiaci boli samostatní, spravidla uplatňovali správny pracovný postup pri manipulácii s pomôckami. Zadané úlohy dokončili v dohodnutom čase a požadovanej kvalite (graf č. 9).

V priebehu praktického vyučovania žiaci zväčša udržiavali poriadok na svojich pracoviskách a dodržiavali pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia.

Graf č. 9 Praktické návyky a zručnosti žiakov

Praktické návyky a zručnosti žiakov

Rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich kompetencií žiakov

Rozvíjaniu hodnotenia a sebahodnotenia žiakov nevenovali učitelia teoretických predmetov dostatočnú pozornosť. Na vyučovacích hodinách zriedka podnecovali žiakov hodnotiť výsledky vlastných výkonov alebo výkony spolužiakov. Žiakom neposkytli vzor alebo kritériá hodnotenia. Pri frontálnom priebežnom preverovaní nehodnotili známku. Len

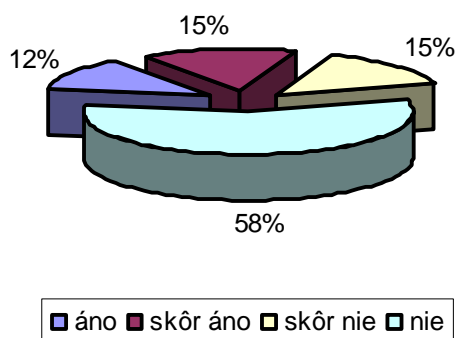

zriedka použili verbálny hodnotiaci výrok, ktorým žiaka pochválili, alebo mu vysvetlili, ako sa vyvarovať chýb a nedostatkov.

Vyzdvihnúť možno snahu majstrov odbornej výchovy, ktorí na hodinách praktického vyučovania viac využívali rôzne formy hodnotenia. Povzbudzovali žiakov k lepším výkonom a kvalitnejšej práci. Ich výkony a činnosti priebežne hodnotili verbálne, pozitívne a motivujúco. Cieľom formatívneho hodnotenia bolo diagnostikovanie nedostatkov, chýb a ich príčin. Na väčšine hodín uplatnili aj hodnotenie klasifikáciou. Menej priestoru venovali podnecovaniu žiakov na hodnotenie vlastných výkonov, vzhľadom na dlhodobý charakter zadaných úloh. Žiaci len ojedinele hodnotili výsledky spolužiakovej či skupinovej činnosti.

Graf č. 10 *Rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov*

Rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov

Záver

V stredných školách sa uplatňovanie ľudských práv z hľadiska vyučovania učiteľom najvýraznejšie prejavilo v oblasti atmosféry vyučovania. Učitelia vytvárali v triedach príjemnú pracovnú socioemočnú atmosféru. Prejavovali senzibilitu, empatiu a dôveru v sily i schopnosti žiakov, rešpektovali ich. Učitelia poskytovali žiakom dostatok priestoru na uplatňovanie individuálnej slobody vytváraním možností vyjadrovať svoje názory a postoje. Formovali ich pracovné návyky, najmä v stredných odborných školách, v oblasti rozvíjania praktických zručností, dodržiavali pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia a životného prostredia.

Rozvíjanie sociálnych kompetencií žiakov, nevyhnutných pre utváranie želateľných postojov a hodnotovej orientácie, bolo zväčša nesystematické. Za najväčšie nedostatky vo výchovno-vzdelávacej činnosti učiteľov v stredných školách je možné považovať posilňovanie individualizmu a nerozvíjanie objektívnej sebareflexie žiakov. V procese výchovy a vzdelávania boli menej uplatňované participatívne a interaktívne metódy vyučovania rozvíjajúce kritické myslenie, komunikačné a sociálne zručnosti žiakov. Na viacerých hodinách absentovali podpora vzájomnej komunikácie a podnecovanie k tímovej spolupráci a pomoci.

Vo výchovno-vzdelávacom procese si väčšiu pozornosť vyžaduje aj uplatňovanie rôznorodých učebných pomôcok a rozvíjanie praktických návykov a zručností žiakov pri práci s nimi. Využívanie informačno-komunikačných technológií bolo nedostatočne podporované na väčšine vyučovacích hodín. Menej sa rozvíjali schopnosti a návyky žiakov vyhľadávať, spracovávať, triediť či prezentovať nové poznatky z rôznych informačno-komunikačných zdrojov.

Výraznými nedostatkami sa vyznačoval aj proces rozvíjania hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov. Učitelia zväčša nezdôvodňovali klasifikáciu žiakov pri formálnom či sumatívnom hodnotení, niekde neboli žiaci dostatočne oboznámení

s kritériami hodnotenia. Upevňovaniu správnych hygienických návykov, udržiavaniu čistoty a poriadku v triedach bola na sledovaných hodinách venovaná primeraná pozornosť.